

ocenila, da sem lahko potem zgradil v Locarnu še štiri vile v lastni režiji. V celem torej pet stavb s prislužkom šestdeset tisoč frankov. Zdaj bo dovolj denarja za življenje, sem rekel, in šel spet domov.«

»Neverjetno vsesiranski ustvarjalni talent. Morda celo slikarski?«

»Tudi slikarstvo me je privlačevalo. Tistole tihožitje na steni je moje. Onile figuri pa sta od mojega sedemletnega in enajstletnega vnuka. Ta dva imata kot muzika že zdaj več uspeha. Živita pač v Ženevi.«

»Usoda je muhasta. Talente siplje po preoranem in po skalah. Meni pa je najljubše planinsko cvetje. Najsvojevrstnejše je, čeprav se ne košati navzven iz zemeljskega preobilja. — Navsezadnje ste si tudi to hišico, to majhno umetnico, kjer stalno lahko zdaj prebivate doma, na svojem, zgradili in opremili sami?«

»Skoraj prav vse sem si po tisti nesreči sam spet postavil. Te knjige, to ljudsko blago sem nabiral med kmeti. Od hiše do hiše sem šel in takole lepo prosil: dajte, saj sem vaš! Drugemu ne bi radi dali. Sicer sem pa res ves njihov. Poglejte, kaj delam.«

Pokazal mi je nekaj strokovnjaško sestavljenih juridičnih vlog, razsutih po divanu.

»Vinkeladvokat sem. Kako bi se reklo po vaše?«

»Zakotni advokat? Pomagate svojim ljudem, kadar so v sili?«

»Tako tako. Ljudje ne morejo plačevati ogromnih dajatev, ki jih žro advokati. Jaz pa nikoli ne vzamem niti ficka. Celó papir jim dajem zastoj. Sprejemem pa seve samo pritožbe, kjer se jim dela krivica. Zato tudi pravde vselej dobim.«

Kakor Prešeren, si mislim, tako zvest in ródu pripaden, čeprav brez tolikšne globine in kristalizacije. Ustvarjalen silak, a popoln duhovni osamljenec. S preveč talenti in potrebami, da bi mogel organsko rasti iz enega samega centra (torej todi kos Levstika). Tragična veličina neznatnega, razdrobljenega naroda. Vendar z jeklenimi koreninami, ki drže zemljo, da se ne razsuje.

Marja Boršnik

SLAVKO MIHALIĆ

Slavko Mihalić* se je v sodobni hrvatski literaturi pojavil meteorsko senzacionalno: ko je leta 1956 objavil svojo zbirko »Put u nepostojanje«, je bil že izdelana in celovita pesniška osebnost. Danes, po šestih njegovih knjigah,* lahko mirne duše trdimo, da je prav njegova poezija srečna sinteza najbolj izrazitih iskanj in teženj cele generacije hrvaških pesnikov, od Jureta Kaštelana do Dubravka Horvatića; še več, zdi se nam, da je bil že od vsega začetka zavestno in programsko usmerjen proti tej sintezi. Kot pesnik duševnih stanj in usode te povojne generacije bo za nas ostal, kot se zdi, vedno nekaj več kot samo še en, čeprav dober, pesnik: ostal bo intimna priča nas samih. Karkoli bo čas, ta edini sodnik, dejal o tej poeziji — a prepričan sem, da ji bo naklonjen — si je vendarle za prihodnjih petdeset let zagotovila majhen, toda navdušen krog bralcev. Če bom živel še toliko časa, bom do konca med njimi.

* S. Mihalić se je rodil leta 1928 in je objavil do sedaj tele knjige: Komorna muzika (1954), Put u nepostojanje (1956), Početak zaborave (1957), Darežljivo progono (1959), Godišnja doba (1961), Ljubav za stvarnu zemlju (1964).

Kot vsaka dobra poezija je tudi Mihalićevo delo zaokroženo: vsi sestavni elementi, ki so sodelovali pri njenem nastajanju, so asimilirani v najboljših pesmih v integralno celoto, v ustvarjalno enotnost, ki nosi pesnikov osebni in neponarejen pečat. Iz te enotnosti bom izločil tri elemente, za katere se mi zdi, da posebno odlikujejo njegovo delo.

Predvsem Mihalićevo programatičnost: vedno »hoče prikazati« določen program, ki bi ga lahko mirno imenovali ideološkega, ker je v njem, kot pravimo s sodobnim izrazom, poslanica. Pripravljen sem verjeti, da pesniški program vedno sledi praksi, toda Mihalićevo praksa je tako usmerjena, sistematično smiselna, kot bi bila podrejena imanentnemu cilju. To je poezija idej. Program in pesniška praksa, s pomočjo katere se ta program uresničuje in iz katere izvira, sta v Mihalićevem opusu neločljivo povezana: usmerjenost idej ustreza usmerjenosti pri gradnji izraza. Mihalić je eden naših redkih resničnih reflektivnih pesnikov. Toda ta njegova reflektivnost ni nikoli abstraktna — to je vedno globoko, osebno doživljanje sveta; ideja je pri njem vedno konkretna pesniška realizacija. Uspešno uresničevanje programa je, kot se zdi, v nenavadno srečnem odkrivanju ustreznih simbolov.

Druga lastnost te poezije, ki zasluži našo pozornost, je Mihalićevo aktualnost. Pesnik, ta subtilni, razrvani in nervozni intelektualec našega časa, išče odgovore, išče jih pošteno in prizadeto, na vprašanja, ki jih »hic et nunc« postavlja družbena stvarnost, svet v katerem živimo. Proces in rezultate tega iskanja v resnici poskuša sporočiti bralcu — komunikacija mu je nadvse važna — in odtod izvira njegovo tankovestno prizadevanje po jasnosti zamisli in izpovedovanju idej. Če je njegova poezija kljub tej težnji nejasna, večpomenska in zapletena, če zahteva od bralca — kot vsaka dobra poezija — večji miselni napor in poseben način gledanja, tega ni kriv pesnik, ampak vsa zgodovina sodobne evropske poezije, v katero se njegovo delo integralno vključuje. A za tiste, ki jo znajo brati, živi ta poezija tu, med nami, saj je brez dvoma aktualna, sodobna. A »sodobnost« poezije, kot vemo, ne pomeni hkrati, da je tudi minljiva.

Tretja lastnost, o kateri bi hotel nekaj povedati, se nanaša na Mihalićev jezik in verz. Ne vem, v kakšni meri bo to lastnost slovenski bralec opazil in če se jo sploh da prevesti v drug jezik. Na osnovi naše medvojne pesniške tradicije, oplojene z eksperimentalnostjo sodobnih evropskih in naših pesnikov, je Mihalić ustvaril zelo svojevrstno glasbo verza — ne milozvočno in na videz ritmično nepravilno — ki neprisiljeno in naravno, v skladu z melodiko jezika izraža izredno spojino z najbolj finimi odtenki jezika. Zdi se, da je bila vedno skrita v jezikovnem miljeju in je samo čakala pesnika, ki bi jo odkril. Ta glasba je sestavljena, kot je odkril I. Slaming, iz členaste metrike, pri kateri ima vsak člen svojo posebno notranjo strukturo, toda stoji na točno določenem mestu v metrični strukturi verza — in vedno razbija monotonost in bel canto. Mihalićev izraz je prav tako rafiniran v leksiki — kjer na primer zelo diskretno in spontano oživilja arhaizme — kot v sintaksi, ki jo z veliko natančnostjo lomi in predeluje, toda vedno nevsiljivo in funkcionalno.

Mihalić je torej poleg vsega svojega modernističnega kozmopolitstva, pesnik naše književne kulture, ki je našla v njem enega svojih vrhunskih sodobnih izrazov.

(Prev. B. G.)

Antun Šoljan